

Autizmas. Diagnostika. Ugdymas.

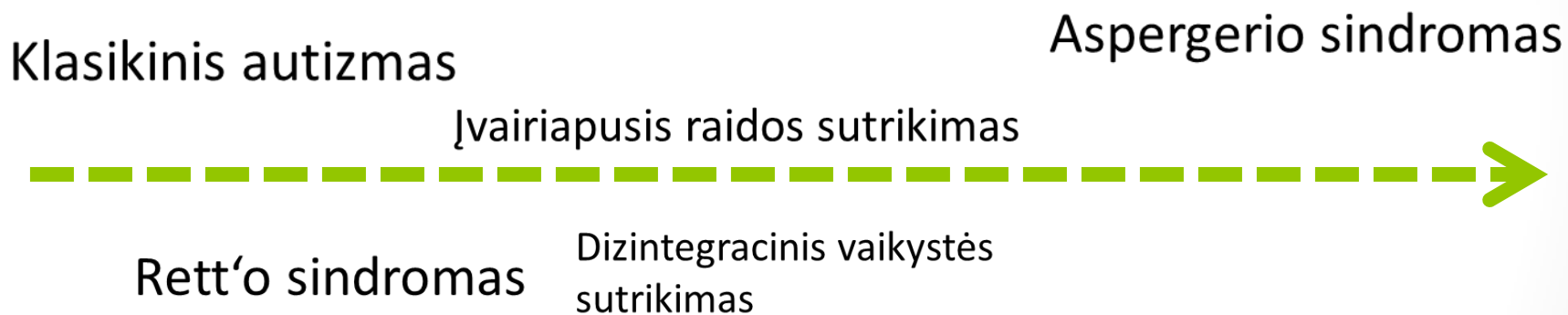
Virginija Juškevičiūtė, ABA terapeutė konsultantė

www.elgesioanalize.lt; juskeviciutev@gmail.com

Autizmas

- Neurologinis **raidos** sutrikimas
- Diagnozė paremta **elgesio įvertinimu ir stebėjimais** (ne medicininė, išskyrus Reto sindromą)
- Simptomai ir jų intensyvumas skiriasi kiekvienu atveju

Autizmo Spektro Sutrikimai

Diagnostika

- Diagnozuojama **~18mėn. iki 3m.**
- Aspergerio sindromas gali likti nepastebėtas iki 9-10 metų
- **Elgesio įvertinimas ir stebėjimai:**
 - medicininė istorija
 - Diagnostinės gairės (DSM-V, ICD-10)
 - Klinikiniai stebėjimai
 - Raidos ir intelekto testai (M-CHAT, ADOS, ADI-R, ir kt.)

Diagnostika

- Gydytojai: pediatras, psichiatras, neurologas
- Klinikinis psichologas
- Kalbos ir kalbėjimo patologas
- Ergoterapeutas

Autizmo Spektro Sutrikimas 299.00 (F84.0)

- Trūkumai **socialinės komunikacijos ir bendravimo** srityse:
 - Sutrikęs socio-emocinis apsikeitimas
 - Deficitai nekalbinio bendravimo elgesyje
 - Sunkumai vystant, palaikant ir suprantant santykius

Autizmo Spektro Sutrikimas 299.00 (F84.0)

- **Ribotas**, pasikartojantis **elgesys**, pomėgiai ir užsiėmimai:
 - Pasikartojantys stereotipiniai judesiai, kalba ar daiktų naudojimas
 - Pastovumo reikalavimas, negebėjimas prisitaikyti prie pokyčių, ritualai
 - Labai riboti pomėgiai, intensyvus domėjimasis tam tikru dalyku
 - Hyper- ar hypo- jautrumas sensoriniams veiksniams, ar neįprastas domėjimasis sensoriniais aplinkos aspektais

Autizmo Spektro Sutrikimas 299.00 (F84.0)

- Kartu su/ be intelektinio sutrikimo
- Kartu su/be kalbos vystymosi sutrikimo
- Kartu su/be fizinio sveikatos ar genetinės būklės/sutrikimo
- Kartu su/be kito neurologinio, protinio ar elgesio sutrikimo

1 pakopa	2 pakopa	3 pakopa
Reikalaujanti paramos	Reikalaujanti žymios paramos	Reikalaujanti visapusiškos paramos

Aspergerio sindromas

- Lengva autizmo pasireiškimo forma
- Vidutinis/aukštas intelektas
- Tipiška kalbos raida, tačiau sunkumai suprantant perkeltinę prasmę
- Ryškus socialinio bendravimo sutrikimas
- Riboti pomėgiai, fiksacijos
- Sunkumai motorikos srityje
- Sensoriniai jautrumai

Paplitimas

JAV

- 1 iš 88 vaikų
- Nuo 2004 metų išaugo 78%
- 4/5berniukai : 1 mergaitė

JK

- 1 iš 260 vaikų
- 2000-2010m. rodikliai pastovūs

Europa

- 1 iš 167 vaikų

Šaltiniai:

- <http://www.autismspeaks.org/>
- Taylor, B., Jick, H., & MacLaughlin, D. (2013)
- European Autism Association

Autizmas Lietuvoje

- Išsamių duomenų nėra.
- 1 iš 1000 vaikų turi įvairiapusį raidos sutrikimą (autizmas, Aspergerio sindromas, ir kt.), 2010m. *Duomenys SVEIDRA*
- nuo 2003 m. išaugo beveik trigubai
- Autizmas -12 iš 10tūkst.; Aspergerio sindromas -59 vaikai iš 10 tūkst. Vilniaus mieste (*Lesinskienė, S. ir Pūras, D. 2001*)
- Būtinai epidemiologinis tyrimas

Kodėl taip išaugęs?

- Spektras
- Augantis supratimas medicinoje ir visuomenėje
- Kintantys diagnostikos kriterijai
- Aplinkos veiksniai
- Visuomenės lūkesčiai (pvz. Aspergerio s.)

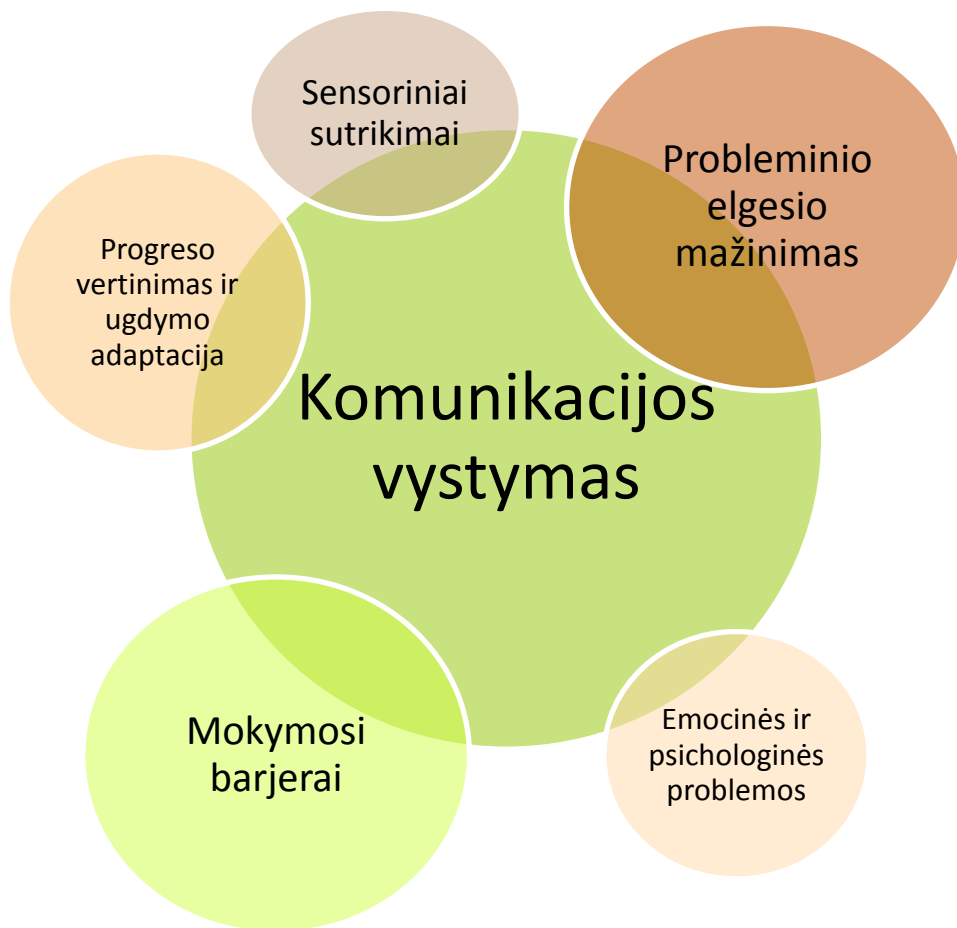
Raida

- Trunka **visą gyvenimą**
- Reikalingas **nuolatinis ugdymas ir parama**
- Simptomai gali susilpnėti ar sustiprėti
- **Savarankiškumo** ugdymas
- Lavinimo sritys priklauso nuo kiekvieno atvejo

Ugdymas

- ABA - Taikomoji Elgesio Analizė
- TEACCH (Treatment and Education of Autistic and related Communication Handicapped Children)
- Kalbos ir kalbėjimo vystymo terapija (SaLT)
- Ergoterapija
- Santykių Vystymo Intervencija (RDI)
- Ir kt.
- Tyrimais pagrįstas efektyvumas konkrečiose srityse

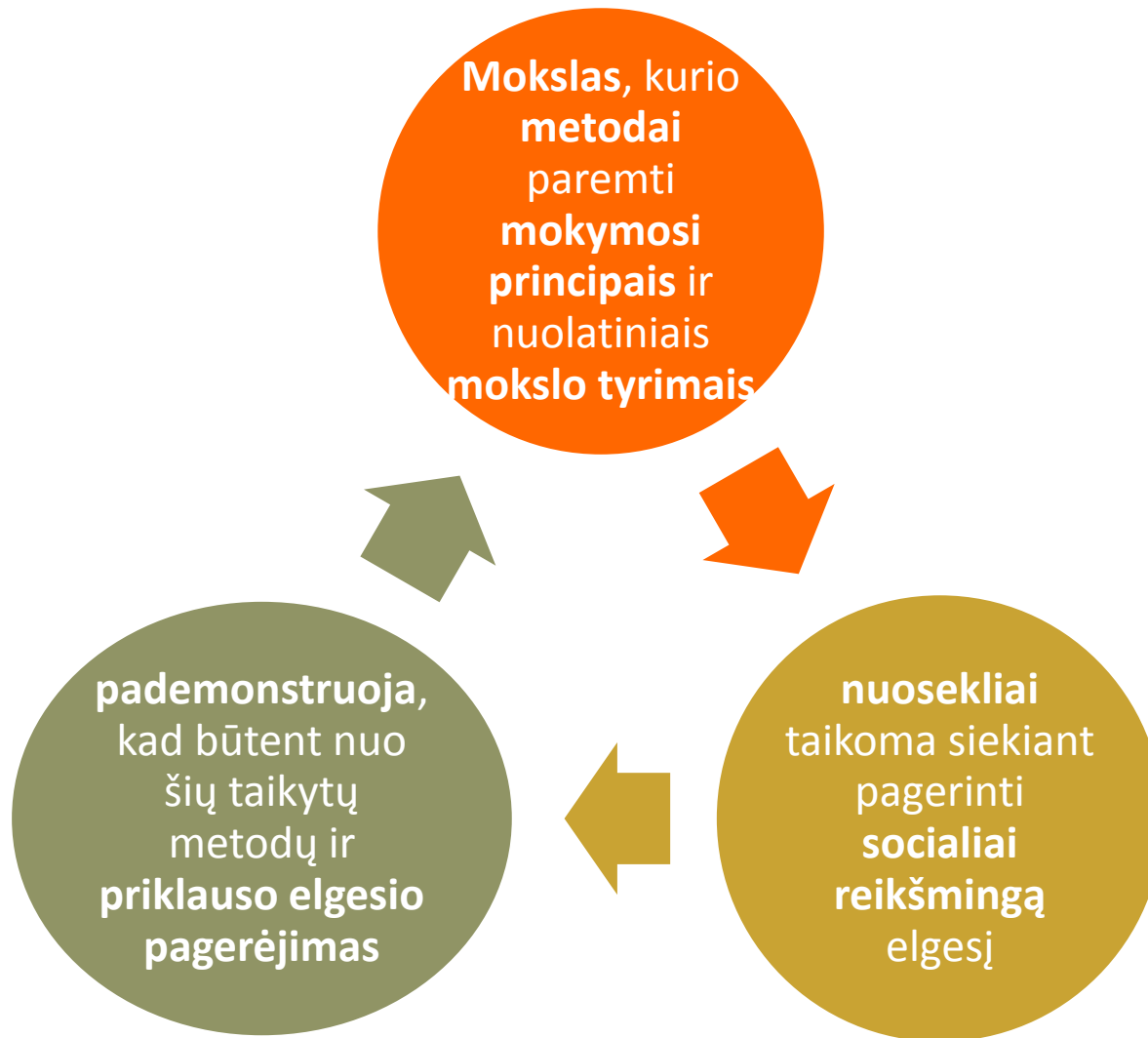
Efektyvus lavinimas

Būtinasis specialistų bendradarbiavimas

- Kalbos vystymo specialistai, logopedai
- Ergoterapeutai
- Klinikiniai Psichologai, vaikų psichologai, psichologai
- Elgesio valdymo specialistai
- Mokytojai
- Tėvai
- Mokinio padėjėjai
- Psichiatrai, neurologai
- Mokslininkai

Taikomoji Elgesio Analizė (ABA)

Taikomoji Elgesio Analizė (ABA)

- ABA sėkmingai taikoma
 - psichologijos srityse
 - Edukologijoje
 - Medicinoje
 - Versle
 - Gerontologijoje
 - Sporte
 - Kriminologijoje
 - Tvarios plėtros
 - ir kt. srityse
- Tarptautinis specialistų tinklas ir akreditacijos sistema: BACB (Behavior Analyst Certification Board), ABAI, UK SBA, EABA, ir t.t.

Taikomoji Elgesio Analizė (ABA)

- ABA principais grįstos terapijos ir intervencijos yra **efektyviausios** siekiant pagerinti žmonių, turinčių Autizmo Spektro Sutrikimus, gyvenimo kokybę, mokant juos gebėjimų, padėsiančių prisitaikyti prie kasdieninės aplinkos ir gyvenimo visuomenėje.

Taikomoji Elgesio Analizė (ABA)

- Kuo **anksčiau** taikoma ABA principais paremta intervencija tuo geresni pasiekiami rezultatai, tiek komunikacijos, kalbos, probleminio elgesio, reikšmingų gebėjimų srityse, tiek akademinėse srityse.

Elgesio Analize paremta...

- Elgesio modifikacija
- Kalbinis Elgesys (VB)
- Tikslinis mokymas (Precision Teaching)
- Ankstyvoji Intensyvi Elgesio Intervencija (EIBI)
- Pagrindinio Atsako Mokymas (Pivotal Response Training)
- Elgesio valdymas
- PECS
- Atskirų bandymų mokymas (DTT/ITT)
- TEACCH
- Pozityvi elgesio parama (PBS)
- Žetonų sistemos
- Sutarčių metodika
- Ir daug kitų...

Privalome skirti daug daugiau dėmesio ir laiko tam ką vaikas gali, o ne tam ko negali padaryti.

Dr. Temple Grandin

